

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
„УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

(навчально-методичні матеріали для студентів юридичного факультету
відповідно до вимог Болонського процесу)

Ужгород – 2022

Калинюк С.С., Рошканюк В.М. Міжнародне право. Навчально-методичні матеріали для студентів юридичного факультету відповідно до вимог Болонського процесу. – Ужгород, УжНУ, 2022. – 32 с.

Укладачі:

Калинюк С.С., к.ю.н., доц. кафедри господарського права УжНУ;

Рошканюк В.М., к.ю.н., доц., завідувач кафедри господарського права УжНУ.

Рецензенти:

Бисага Ю.М., д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства УжНУ;

Палінчак М.М., д.п.н., професор, декан факультету міжнародних відносин УжНУ.

Схвалено до друку рішенням Науково-методичної Ради юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ», протокол № 3 від 13 червня 2022 р.

Затверджено до друку на засіданні кафедри господарського права УжНУ, протокол № 9 від 09 червня 2022 р.

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	4
2. Зміст навчальної дисципліни	5
3. Форми контролю знань студентів та система їх оцінювання	6
4. Тематика лекційних занять	7
5. Плани лекційних занять	8
6. Плани семінарських занять	11
7. Завдання до самостійної роботи	17
8. Перелік питань що виносяться на іспит	19
9. Список рекомендованої літератури	22

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс «Міжнародне право» є коротким оглядом міжнародної правової системи. Основна увага приділяється визначенню та застосуванню міжнародного права, а також змістові галузей міжнародної правової системи, включаючи право міжнародних договорів, міжнародне право з прав людини, дипломатичне та консульське право, міжнародне морське право, міжнародне повітряне право, право міжнародних організацій, міжнародне економічне право тощо. Розкриваються сильні та слабкі сторони міжнародного права, яке намагається, хоча і не завжди успішно, впроваджувати такі цінності, як повага до прав людини та народів, мирне вирішення спорів тощо. В багатьох випадках вони залишаються метою, до втілення якої міжнародна правова система прагне.

Метою курсу є ознайомлення студентів з особливостями, основними поняттями, категоріями, інститутами та галузями міжнародного права. Перед курсом стоять такі завдання:

- 1) озброїти студентів певною системою загальнотеоретичних знань про міжнародне публічне право;
- 2) навчити студентів працювати з міжнародними договорами, іншими міжнародними актами та справами Міжнародного Суду ООН, а також тлумачити їх відповідно до конкретних ситуацій міжнародного життя;
- 3) навчити студентів давати оцінку сучасним політичним подіям у світлі міжнародного права.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Міжнародне публічне право» вивчається після засвоєння теорії держави і права, історії держави і права зарубіжних країн. Міжнародне публічне право розпочинає цикл дисциплін міжнародного права, як-от «Міжнародне приватне право», «Комерційне право зарубіжних країн» тощо. Ця дисципліна є базовою для вивчення галузей міжнародного права як окремих дисциплін.

Оволодіння знаннями з цієї дисципліни передбачає значний обсяг самостійної роботи студентів: знайомство з міжнародно-правовими актами, конвенціями, угодами, рекомендованою літературою.

Місце дисципліни в структурно-логічній схемі спеціальності. Курс «Міжнародного публічного права» читається на третьому курсі денного у п'ятому семестрі, розрахований на 142 аудиторні години, з яких 24 – лекційні, 84 – семінарські заняття, 10 – консультації, 24 – іспити.

Система контролю знань студентів. Курс «міжнародне публічне право» оцінюється за кредитно-рейтинговою системою. Структура дисципліни містить 3 залікових кредити ECTS, 2 модулі по 100 балів кожен. Вивчення курсу завершується складанням іспиту.

Ці навчально-методичні матеріали побудовані таким шляхом, щоб сприяти отриманню студентами системи ключових знань по базовим блокам – галузям міжнародного публічного права.

II. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни розроблено у відповідності до вимог навчального процесу. Програму поділено на дві частини: загальну та особливу.

З метою якнайкращого засвоєння студентами знань зміст програми включає проведення лекційних та семінарських занять, а також самостійну роботу студентів шляхом написання ними есе та рефератів.

Вид заняття	Кількість академічних годин	Кількість модулів	Кількість кредитів	Спосіб контролю
VI СЕМЕСТР				
Лекція	30	2	3	Іспит
Семінар	30			
Консультації	16			
Іспит	23			
Всього:	99	2	3	

III. ФОРМИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ТА СИСТЕМА ЇХ ОЦІНЮВАННЯ

Формами контролю знань студентів є їх опитування під час проведення семінарських занять, самостійна робота студентів у формі есе та підсумковий контроль знань шляхом написання модульного контрольного зрізу.

Співвідношення складових оцінювання про поточному контролі у кожному змістовому модулі:

Форма контролю знань	Максимальна кількість балів, яку можна отримати студент
Змістовий модуль № 1	
Робота студента на семінарських заняттях	40 балів
Самостійна робота студента шляхом написання есе	10 балів
Модульний зріз № 1	50 балів
Змістовий модуль № 2	
Робота студента на семінарських заняттях	40 балів
Колоквіум	10 балів
Модульний зріз № 2	50 балів

Підсумковою формою контролю знань студента є складення ним істипу.

IV. ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва	
ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА		
Лекції		
Тема 1	Поняття, предмет та загальна характеристика міжнародного права	2
Тема 2	Джерела та норми міжнародного права	2
Тема 3	Принципи міжнародного права	4
Тема 4	Суб'єкти міжнародного права	4
Тема 5	Визнання та правонаступництво у міжнародному праві	2
Тема 6	Міжнародно-правова відповідальність	2
Тема 7	Територія у міжнародному праві	2
ОСОБЛИВА ЧАСТИНА		
Тема 8	Право міжнародних договорів	4
Тема 9	Дипломатичне та консульське право	2
Тема 10	Міжнародне економічне право	4
Тема 11	Міжнародне повітряне та космічне право	2
Тема 12	Міжнародне морське право	2
Тема 13	Міжнародне гуманітарне право	2
Тема 14	Міжнародно-правові стандарти прав людини	2
Всього:		36

V. ПЛАНИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Лекція 1. Поняття, предмет та загальна характеристика міжнародного права

1. Поняття міжнародного права та його особливості.
2. Предмет та метод міжнародного права.
3. Співвідношення міжнародного і внутрідержавного права.
4. Функції міжнародного права.
5. Система міжнародного права

Лекція 2. Джерела та норми міжнародного права

1. Поняття джерел міжнародного права.
2. Міжнародно-правовий договір – основне джерело міжнародного права.
3. Допоміжні (альтернативні) джерела міжнародного права.
4. Кодифікація джерел міжнародного права.
5. Поняття, структура та ознаки норм міжнародного права.
6. Класифікація міжнародно-правових норм.

Лекція 3. Принципи міжнародного права

1. Поняття та юридична природа принципів міжнародного права.
2. Принцип суверенної рівності держав.
3. Принцип незастосування сили або погрози силою.
4. Принцип територіальної цілісності держав.
5. Принцип непорушності (недоторканності) державних кордонів.
6. Принцип мирного вирішення міжнародних спорів.
7. Принцип невтручання у внутрішні справи.
8. Принцип поваги прав людини.
9. Принцип рівноправності та самовизначення народів і націй.
10. Принцип міжнародного співробітництва.
11. Принцип сумлінного виконання міжнародних зобов'язань.

Лекція 4. Суб'єкти міжнародного права

1. Поняття, ознаки та види суб'єктів міжнародного права.
2. Держава – основний суб'єкт міжнародного права. Імунітет держави: поняття і види.
3. Правосуб'єктність нації і народів, що борються за самовизначення у міжнародному праві.
4. Правовий статус державоподібних утворень як суб'єктів міжнародного права.
 - 4.1. Правовий статус Ватикану.
 - 4.2. Правовий статус Андорри.
 - 4.3. Правовий статус Монако.
 - 4.4. Правовий статус Сан-Марино.
 - 4.5. Правовий статус Мальтійського лицарського ордену.
5. Міжнародні організації як суб'єкти міжнародного права.

Лекція 5. Визнання та правонаступництво у міжнародному праві

1. Поняття, ознаки та форми визнання.
2. правонаступництво у міжнародному праві.

Лекція 6. Міжнародно-правова відповідальність

1. Поняття і підстави міжнародно-правової відповідальності.
2. Поняття та види міжнародного правопорушення.
3. Види і форми міжнародно-правової відповідальності.
4. Поняття та види міжнародно-правових санкцій.

Лекція 7. Територія у міжнародному праві.

1. Поняття і види території у міжнародному праві.
2. Державна територія.
3. Міжнародна (нейтральна) територія.

Лекція 8. Право міжнародних договорів

1. Поняття міжнародного договору.
2. Види міжнародних договорів.
3. Порядок укладення міжнародного договору.
4. Застереження до міжнародного договору.
5. Застосування і тлумачення міжнародного договору.
6. Випадки недійсності міжнародного договору.
7. Зупинення дії міжнародного договору та його денонсація.
8. Поняття та функції депозитарія.

Лекція 9. Дипломатичне та консульське право

1. Поняття дипломатичного права.
2. Поняття, виникнення і розвиток дипломатії.
3. Правовий статус дипломатичних представництв та консульських установ.
4. Дипломатичні привілеї та імунітети.

Лекція 10. Міжнародне економічне право

1. Поняття та джерела міжнародного економічного права.
2. Система міжнародних економічних відносин.
3. Правовий статус Світової організації торгівлі.
4. Правовий статус Міжнародного валютного фонду.
5. Правовий статус Організації економічного співробітництва та розвитку.
6. Особливості правового регулювання ТНК у міжнародному праві. Офшорні зони.

Лекція 11. Міжнародне повітряне та космічне право

1. Поняття міжнародного повітряного права.
2. Відповідальність авіакомпаній за шкоду завдану при повітряних перевезеннях пасажирів і вантажів.

3. Правове регулювання незаконного польоту.
4. Поняття та принципи міжнародного космічного права.
5. Космічна діяльність: правовий аспект.

Лекція 12. Міжнародне морське право

1. Поняття та принципи міжнародного морського права.
2. Система міжнародного морського права.
3. Правовий статус і режими морських просторів.
 - 3.1. Територіальне море.
 - 3.2. Прилегла зона.
 - 3.3. Відкрите море.
 - 3.4. Виключна морська економічна зона.
 - 3.5. Континентальний шельф.
 - 3.6. Міжнародні протоки і канали.

Лекція 13. Міжнародне гуманітарне право. Право війни

1. Поняття міжнародного гуманітарного права, його предмет та джерела.
2. Види збройних конфліктів.
3. Початок війни і його правові наслідки. Театр воєнних дій.
4. Учасники збройних конфліктів
5. Обмеження засобів і методів ведення війни
6. Режим воєнної окупації. Нейтралітет у війні.
7. Воєнна агресія РФ проти Української держави

Лекція 14. Міжнародно-правові стандарти прав людини

1. Права людини: поняття, класифікація, покоління.
2. Історія виникнення та розвитку природно-правової концепції прав людини.
3. Місце і роль прав людини у системі позитивного права.
4. Міжнародно-правове регулювання прав людини: основні документи та організації.
5. Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини.

VI. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар 1: Поняття та особливості сучасного міжнародного права (2 год)

1. Визначення і сутність поняття “міжнародне право”.
2. Міжнародне право та міжнародні відносини.
3. Структура міжнародного права. Функції міжнародного права.
4. Глобальні проблеми сучасності і міжнародне право.
5. Співвідношення міжнародного публічного права з іншими галузями національного права.

Завдання до теми:

1. Охарактеризуйте поняття “міжнародне право”, “міжнародне публічне право”.
2. Складіть схематично періоди становлення міжнародного права.
3. Складіть схему співвідношення міжнародного та національного права.
4. Складіть таблицьку найважливіших глобальних проблем у світі для людства, та паралельно запропонуйте свої варіанти вирішення їх на рівні міжнародного публічного права.

Рекомендована література:

1. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. – Харків, 2008. – 704 с.
2. Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом. – перекл. з англ.- Харків: Консум, 2000.- 592 с.
3. Міжнародне публічне право: Практикум / А.І. Дмитрієв, А.С. Мацко, В.І. Муравйов; Відп. ред.: Ю.С. Шемшученко, Л.В. Губерський. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — 352 с.
4. Теліко В. Е., Овчаренко А. С. Міжнародне публічне право: Навч. посіб. / За заг. ред. Теліко В. Е. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 608 с.
5. Тускоз Ж. Міжнародне право: Підручник. Пер. з франц.- К.: АртЕк, 1998.- 416 с.
6. Назаренко Е.В. До питання про співвідношення норм міжнародного та національного права України / / Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом: Матеріали наук.-практ. Конф. К. 1998. — С. 96—99.

Семінар 2: Держава як суб'єкт міжнародного права (4 год.)

1. Поняття та види суб'єктів міжнародного права.
2. Державний суверенітет.
3. Імунітет держави: поняття та види.
4. Визнання держав. Декларативна і конститутивна теорія визнання.
5. Правонаступництво держав.
6. Україна як суб'єкт міжнародного права.

Завдання :

1. *Перерахуйте основні елементи, які належать до суверенітету держави.*

2. В чому полягає основна відмінність теорії абсолютного імунітету від обмеженого імунітету?
3. Перерахуйте форми визнання.
4. Парламент автономного краю Косово проголосив 17 лютого 2008р. незалежність від Сербії. Цей крок розділив міжнародне співтовариство на прибічників і противників її визнання. Україна, на відміну від переважної більшості європейських країн і світу, не визнає державу Косово. В якому статусі на сьогоднішній день Косово виступає на світовій міжнародній арені? Скільки держав має визнати республіку Косово для того щоб можна вважати її незалежною державою?
Чи може, та на яких підставах може перебувати консул Косова на території України?
5. Які нормативно правові акти регулюють питання визнання держав у міжнародному праві?
6. Складіть таблицю правонаступництва, поділивши на види.
7. Які зобов'язання взяла на себе Україна відповідно до Закону «Про правонаступництво»?

Рекомендована література:

1. Віденська Конвенція про правонаступництво держав щодо договорів 1978 року;
2. Віденська конвенція про право договорів між державами і міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями 1986 року;
3. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. – Харків, 2008. – 704 с.
4. Тускоз Ж. Міжнародне право: Підручник. Пер. з франц.- К.: АртЕк, 1998.- 416 с.
5. Васильєва-Чекаленко Л.Д. Україна в міжнародних відносинах (1944-1996).- К.: Освіта, 1998.- 176 с.
6. Суверенітет України і міжнародне право / Відпов. ред. В. Н. Денисов, В. І. Євінгов.- К.: Манускрипт, 1995.- 360 с.
7. Синкевич С.А. Функции современных международных межправительственных организаций на примере организации стран - экспортеров нефти (ОПЕК) / С.А. Синкевич // Актуальные проблемы международного публичного и международного частного права: сборник научных трудов, Вып. 1, 2009.

Семінар 3: Особливості міжнародного правотворчого процесу- Міжнародне звичаєве право (2 год.)

1. Поняття та види міжнародних норм. Особливості їх утворення.
2. Міжнародне звичаєве право , шляхи творення.
3. Судові рішення і доктрина міжнародного права.
4. Норми jus cogens.
5. Загальні принципи права.
6. Зв'язок між національною та міжнародною правотворчістю.

Завдання:

1. Напишіть поетапно механізм створення норм міжнародного права ?

2. *Перерахуйте джерела права в ієрархічному порядку відповідно до Статуту Міжнародного суду ООН.*
3. *Назвіть основні ознаки міжнародно – правового звичаю.*
4. *Дайте характеристику основних принципів міжнародного права як імперативного регулятора міжнародно-правових відносин.*
5. *Які принципи, пов'язані з міжнародним співробітництвом держав?*
6. *Складіть таблицьку відмінностей у реалізації норм міжнародного права і норм національної правової системи.*
7. *Роль доктрини в міжнародному праві. Чи міг суддя міжнародного арбітражного суду, в основу рішення брати до уваги думку англійського юриста? Чи можна розглядати судову доктрину як джерело міжнародного права?*

Рекомендована література:

1. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. – Харків, 2008. – 704 с.
2. Каламкарян Р.А. Место доктрины наиболее квалифицированных специалистов по публичному праву различных наций в источниковой базе современного международного права. / Р.А. Каламкарян // Государство и право, 2006, № 4.
3. Київець О.В. Правова невизначеність міжнародного звичаю: проблеми теорії та практики. / О.В. Київець // Наше право, № 1, Ч. 1, 2011.
4. Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом. – перекл. з англ.- Харків: Консум, 2000.- 592 с.
5. Москаленко А.М. Источники права Европейского Союза (международно-правовой анализ): Дисс. ... к.ю.н. Специальность: 12.00.11. / Александр Михайлович Москаленко. – Харьков, 2005.
6. Рубанов А.А. Понятие источник права как проявление метафоричности юридического сознания / А.А. Рубанов // Судебная практика как источник права, М., 1997.
7. Суворова В.Я. Реализация норм международного права. / В.Я. Суворова – Екатеринбург, 1992.
8. Тункин Г.И. Особенности создания обычных норм международного права // Курс международного права. В семи томах. Т. 1. / Г.И. Тункин – М, 1989.

Семінар 4: Міжнародно-правові аспекти громадянства (2 год)

1. Поняття громадянства. Співвідношення державної належності та громадянства.
2. Набуття і втрата громадянства.
3. Подвійне громадянство.
4. Проблема безгромадянства.
5. Правове становище іноземних громадян.
6. Правовий статус біженців.
7. Проблема громадянства міжнародних корпорацій.
8. Регламентація громадянства в законодавстві України.

Завдання :

1. Складіть табличку відмінностей правового статусу іноземців та осіб без громадянства.
2. Назвіть в яких країнах використовується «принцип ґрунту» та в яких «принцип крові», як спосіб отримання громадянства.
3. Що таке експатріація та денатуралізація?
4. Яка процедура отримання громадянства в Україні? Та якими нормативно правовими актами регулюється дане питання?
5. Перерахуйте випадки коли особа може втратити громадянство в Україні та в одній з держав ЄС на ваш вибір?
6. Чи допускається за законодавством України подвійне громадянство?
7. Якими нормативно правовими актами регулюється статус осіб без громадянства у міжнародному праві? Та чи допускається воно з позицій міжнародного права?

Рекомендована література:

1. Загальна декларація прав людини 1948 року;
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 року;
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року;
4. Конвенція про захист прав людини та основних свобод 1950 року;
5. Конвенція про статус біженців 1951 року;
6. Міжнародне публічне право: Практикум / А.І. Дмитрієв, А.С. Мацко, В.І. Муравйов; Відп. ред.: Ю.С. Шемшученко, Л.В. Губерський. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — 352 с.
7. Тускоз Ж. Міжнародне право: Підручник. Пер. з франц.- К.: АртЕк, 1998.- 416 с
8. Право народов на самоопределение: Доклад эксперта. Москва, 01-03 декабря 2010 года
9. Шумилова Т.А., Мурзова М.А. Принцип всеобщности прав человека в условиях глобализации. / Т.А. Шумилова, М.А. Мурзова. // Вестник поволжской академии государственной службы, N 1 (22), 2010.

Семінар 5: Міжнародні правопорушення та міжнародно-правова відповідальність (2 год)

1. Поняття та види міжнародних протиправних діянь.
2. Поняття та юридична природа міжнародно-правової відповідальності.
3. Відповідальність держави за міжнародним правом.
4. Підстави міжнародно-правової відповідальності.
5. Форми міжнародно-правової відповідальності.
6. Міжнародно-правові санкції.
7. Індивідуальна та колективна відповідальність в міжнародному праві.
8. Види юрисдикції держави над особою (універсальна, екстра-територіальна тощо).

Завдання:

1. Перерахуйте підстави міжнародно-правової відповідальності.
2. Назвіть суб'єктів міжнародної відповідальності.
3. Назвіть обставини, що виключають міжнародно-правову відповідальність..
4. Яка різниця між міжнародними злочинами, злочинами міжнародного характеру і міжнародними правопорушеннями (наведіть приклади).

5. Складіть таблицьку політичних злочинів та до кожного з виду застосуйте одну з форм політичної відповідальності .
6. Порівняйте відповідальність політичну та матеріальну.
7. Який механізм застосування міжнародно-правових санкцій?
8. Що таке реторсії?
9. Назвіть форми репресалій.
10. Наведіть приклади індивідуальних міжнародно-правових санкцій.
11. Наведіть приклади колективних міжнародно-правових санкцій.

Рекомендована література:

1. Конвенція про попередження злочину геноциду і покарання за нього 1948 року;
2. Конвенція про незастосування строків давності до воєнних злочинів та злочинів проти людяності 1968 року;
3. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання 1984 року;
4. Паризька конвенція про відповідальність перед третьою стороною в галузі ядерної енергії 1960 року;
5. Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленнями заручників 1979 року;
6. Гаазька конвенція про мирне вирішення міжнародних зіткнень 1899 року,
7. Європейська конвенцію про мирне врегулювання спорів 1957 року;
8. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. – Харків, 2008. – 704 с.
9. Культенко О. Працівники НЦБ Інтерполу в Україні як суб'єкти правоохоронної діяльності, що має ознаки оперативно-розшукової// Право України. – 2009 р. - № 3. – С. 136-144
10. Вопрос о границе правомерного применения силы в межгосударственных отношениях на современном этапе: материалы «круглого стола» / под ред. д. ю. н., проф. С.В. Черниченко. – М.: Восток-Запад, 2009.
11. Ржевская В. Законное применение силы и коллективная безопасность в современном международном праве / В. Ржевская // Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale, N 3, 2009.

Семінар 6: Право міжнародних договорів (4 год)

1. Поняття та класифікація міжнародних договорів.
2. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 р.
3. Укладення міжнародних договорів.
4. Застереження до договору.
5. Виконання договорів.
6. Співвідношення міжнародного договору та внутрішньодержавного закону.
7. Тлумачення міжнародних договорів.
8. Припинення дії міжнародного договору.

Завдання:

1. Назвіть основні види міжнародних договорів за назвою. Наведіть приклади відповідних договорів.
2. Розкрийте та проаналізуйте умови та процедуру прийняття застережень та заперечень до застережень у міжнародному договорі.
3. Перерахуйте випадки коли застереження не можна подавати до договору
4. Ефективність існування закону України “Про дії міжнародних договорів на території України” від 10 грудня 1991 року. На вашу думку , які можна внести

поправки до національного законодавства України щодо дії міжнародних договорів.

5. Що таке денонсація міжнародного договору? В чому полягає її відмінність від розірвання договору?
6. Назвіть випадки недійсності міжнародного договору?
7. На вашу думку які існують умови правомірного припинення договору шляхом анулювання?
8. Наведіть приклад тлумачення норм міжнародного договору міжнародними судовими органами.

Рекомендована література:

1. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 року;
2. Антонович М.М. Міжнародне публічне право. – К.: Вид.дім „КМ Академія”; Алеута, 2003. – 308 с.
3. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. – Харків, 2008. – 704 с.
4. Доклад Дж. Л. Брайерли О международных договорах, A/CN.4/23, 14 апреля 1950 года. / Генеральная Ассамблея Объединенных Наций, Комиссия международного права, Вторая сессия.
5. Лукашук И.И. Приложения к международным договорам / И.И. Лукашук // Правоведение, 1959, № 3. – С. 134.
6. Гачкевич А. Теорія природного договору як підстава обов'язкової сили норм міжнародного права (на основі поглядів Людовіка Ейрліха) // Право України. – 2009 р. - № 3. – С. 120-126
7. Худоба В.М. Міжнародні договори України як джерела цивільного процесуального права / В.М. Худоба // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. – Юридические науки, 2008, Т. 21, № 1.

Семінар 8: Дипломатичне та консульське право (2 год)

1. Поняття дипломатичного права.
2. Органи загального та безпосереднього керівництва дипломатичними зносинами держави.
3. Постійні дипломатичні представництва.
4. Дипломатичні привілеї та імунітети.
5. Поняття та особливості консульського права.
6. Право представництва при міжнародних організаціях.

Завдання:

1. Які міжнародні документи становлять основу дипломатичного права?
2. Які органи міжнародних дипломатичних зносин передбачені Консульським Статутом України?
3. Складіть таблицю дипломатичних привілеїв та імунітетів.
4. Яка процедура призначення консульського представника?

Рекомендована література:

1. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р.;
2. Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р.;
3. Статут Організації Об'єднаних Націй 1945 р.;
4. Статут Міжнародного Суду Справедливості 1945 р.;

5. *Руководство по международным договорам.* – Нью-Йорк: Организация Объединенных Наций, 2002 год.;
6. Лукашук И.И. Приложения к международным договорам / И.И. Лукашук // *Правоведение*, 1959, N 3.;
7. Семенов Б.С. *Общепризнанные принципы и нормы международного права: понятия и условия их применения в правовой системе России.* / Б.С. Семенов // *Вестник Бурятского госуниверситета*, N 2, 2010.

Семінар 9: Територія і міжнародне право (2 год)

1. Види території згідно з міжнародним правом.
2. Поняття територіального верховенства.
3. Державні кордони та їх правовий режим.
4. Правові основи зміни державної території.
5. Територіальні спори та претензії.

Завдання:

1. Яким міжнародним правовим документом закріплено, що територія є одним з основним елементів держави?
2. Вкажіть відмінність між демаркацією та делімітацією державного кордону.
3. Дайте правову характеристику міжнародних рік. Які відомі способи проведення лінії державного кордону по міжнародних ріках?
4. Складіть таблицю способів територіальних змін.
5. Що входить до складу території?
6. В чому полягає відмінність міжнародної нейтральної території та міжнародної території із змішаним режимом користування?

Рекомендована література:

1. Баймуратов М.О. *Міжнародне публічне право.* – Харків, 2008. – 704 с.
2. Клименко Б.М. *Мирное решение территориальных споров.* / Б.М. Клименко – М., 1982.
3. *Международное публичное право: ед. к/ отв. ед..* К.А. Бекяшев. – Москва, 2005.
4. Brownlie I. *Principles of Public International Law. 4th ed.*-Oxford: Clarendon Press, 1990. – 748 p.

Семінар 10: Міжнародне морське право (2 год)

1. Поняття міжнародного морського права.
2. Розвиток міжнародного морського права.
3. Класифікація та режим морських просторів.

Завдання:

1. Розкрийте історію становлення морського права? Які основні конвенції були прийняті в даній галузі?
2. Що таке територіальне море?
3. Які Ви знаєте види прилеглих зон?
4. Яка довжина континентального шельфу?
5. Розкрийте правовий режим виключної морської економічної зони.
6. Охарактеризуйте правовий статус міжнародних протоків та каналів.

Рекомендована література:

1. Конвенція з морського права 1982 р.;
2. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. – Харків, 2008. – 704 с.
3. Телітко В. Е., Овчаренко А. С. Міжнародне публічне право: Навч. посіб. / За заг. ред. Телітко В. Е. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 608 с.
4. Тускоз Ж. Міжнародне право: Підручник. Пер. з франц.- К.: АртЕк, 1998.- 416 с.

Семінар 11: Право міжнародних організацій (2 год)

1. Поняття та класифікація міжнародних організацій.
2. Правосуб'єктність міжнародних організацій.
3. Система ООН.
4. Регіональні міжнародні організації.
5. Статус міжнародних конференцій.

Завдання

1. Які основні ознаки міжнародних організацій.
2. Яке на Вашу думку основне (основні) завдання ООН?
3. Назвіть постійних членів Ради Безпеки ООН.
4. Складіть таблицю міжнародних організацій за сферою їх дії, учасниками яких є Україна.

Рекомендована література:

1. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. – Харків, 2008. – 704 с.
2. Все самое интересное об Организации Объединенных Наций. – Нью-Йорк: Организация Объединенных Наций, Департамент общественной информации, 2010.
3. Нешатаева Т.Н. Международные организации и право. Новые тенденции в международно-правовом регулировании. / Т.Н. Нешатаева – Москва: Дело, 1998.
4. Моисеев А.А. Соотношение суверенитета и надгосударственности в современном международном праве (в контексте глобализации): Автореф. дис. ... к.ю.н. Специальность 12.00.10. / А.А. Моисеев. – Москва, 2007.
5. Спеціалізовані установи системи ООН / За ред. В. С. Бруза.- К.: Либідь, 1995.- 116 с.
6. Шпакович О. Місце міжнародних організацій у сучасній системі міжнародних відносин // Право України. – 2010 р. - № 12. – С. 186-193

Семінар 12: Міжнародне економічне право

1. Поняття міжнародного економічного права.
2. Джерела міжнародного економічного права.
3. Головні багатосторонні угоди в галузі міжнародних економічних відносин.
4. Суб'єкти міжнародного економічного права.
5. Проблема встановлення міжнародного економічного порядку.
6. Шлях України до ГАТТ СОТ.

Завдання:

1. В якому році Україна набула статусу члена СОТ?
2. Які основні угоди СОТ?

3. Розкрийте процедуру надання кредиту МВФ?
4. Що таке транши МВФ?
5. Які види транснаціональних корпорацій Ви знаєте?
6. Дайте визначення офшорної зони?
7. Чи можуть бути, на Вашу думку, позитивні моменти існування офшорних зон? Якщо так, то вкажіть які?
8. Які види транснаціональних корпорацій Вам відомі?
9. Назвіть типи міжнародних економічних систем? Який тип економічної системи переважає в економіці України?
10. Чим може бути корисна командна економіка?

Рекомендована література:

1. Генеральна Угода з тарифів і торгівлі 1994 року;
2. Хартія економічних прав й обов'язків держав 1974 року;
3. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. – Харків, 2008. – 704 с.
4. Гладкий В.В., Пузанова В.В. Модели налогообложения резидентов и нерезидентов в странах Евросоюза, США и в офшорных регионах. / В.В. Гладкий, В.В. Пузанова // *Мировая экономика и международные отношения*, 2009, N 2.
5. Вельяминов Г.М. *Международное экономическое право и процесс (Академический курс): Учебник.* / Г.М. Вельяминов – Москва: Волтерс Клувер, 2004.
6. Поляков В.В., Щенин Р.К. *Мировая экономика и международный бизнес.* / В.В. Поляков, Р.К. Щенин. – Москва: КНОРУС, 2004.
7. Чирич О. Транснаціональні та офшорні компанії // *Право України.* – 2009 р. - № 2. – С. 123-132
8. Чирич О. Транснаціональні та офшорні компанії // *Право України.* – 2009 р. - № 3. – С. 114-120

VII. ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.

Теми рефератів:

1. Дія міжнародного звичаєвого права.
2. Принцип «покарай або видай іноземній державі» у міжнародному праві.
3. Юрисдикція Міжнародного Суду Справедливості.
4. Загальні принципи міжнародного права з охорони довкілля.
6. Проблема гуманітарної інтервенції.
7. Міжнародні карні трибунали.
8. Застосування сили в міжнародному праві.
9. Роль практики держав у становленні міжнародного звичаю.
10. Покоління прав людини.
11. Універсальна та регіональна система захисту прав людини.
12. Міжнародне право з погляду феміністичної теорії.
13. Система захисту прав людини у Страсбурзі та в Женеві: спільне та відмінне.
14. Обов'язок держав захищати права біженців у міжнародному праві.
15. Міжнародне співробітництво в боротьбі зі злочинністю.
16. Міжнародний тероризм як особливий вид злочинів міжнародного характеру.
17. Незаконна торгівля наркотиками як міжнародний злочин.
18. Рабство й подібні до нього інститути і звичаї.
19. Боротьба з незаконним захопленням повітряних суден та іншими актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації.
19. Міжнародне право щодо захисту культурних цінностей.
20. Україна як сторона угод про взаємну правову допомогу.
21. Проблема безкарності у міжнародному праві.
22. Права людини у зовнішній політиці держав.
23. Проблема корінних народів у сучасному міжнародному праві.

Питання для самоконтролю:

1. Чи мало визнання Боснії-Герцеговини, Хорватії, Словенії країнами Європи та США вплив на трагічні наслідки розпаду колишньої Югославії?
2. Визнання так званих ДНР і ЛНР Російською федерацією – законність та легітимність такого рішення
3. Воєнний стан на території України. Чи може і як Українська держава націоналізувати майно РФ? Чи потрібно негайно було видворити всіх офіційних осіб РФ з території України після повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року?
4. Чи загрожує міжнародне право з прав людини державному суверенітету?

5. Парламент автономного краю Косово проголосив 17 лютого 2008 р. незалежність від Сербії. Цей крок розділив міжнародне співтовариство на прибічників і противників її визнання. Україна, на відміну від переважної більшості європейських країн і світу, не визнає державу Косово. В якому статусі на сьогоднішній день Косово виступає на світовій міжнародній арені? Скільки держав має визнати республіку Косово для того, щоб можна вважати її незалежною державою?
6. Чи є права людини універсальними?
7. Чи є права жінок універсальними?
8. Статус Тайваню в міжнародному праві.
9. Чи існує міжнародне карне право?
10. Право на розвиток: ілюзія чи реальність?

Самостійні завдання у формі есе

Задача 1.

Проаналізуйте та обґрунтовано викладіть свою думку з наступного питання:

«1. Які правові засоби захисту може використати Українська держава для захисту від збройного нападу на її територію з боку?»

2. Яку роль зібрало (зіграє) рішення Міжнародного Суду про визнання РФ країною-агресором»

Задача 2.

Проаналізуйте та обґрунтовано викладіть свою думку з наступного питання:

«1. На основі аналізу правового статусу Організації Червоного Хреста скажіть чи може дана організація вважатися суб'єктом міжнародного права?»

2. Чи уклалися з Організацією Червоного Хреста міжнародні договори? Яке їх місце у системі джерел міжнародного права?»

Задача 3.

Проаналізуйте та обґрунтовано викладіть свою думку з наступного питання:

«Воєнний стан на території України з 24 лютого 2022 року чи війна проти РФ?»

Чи відповідає поняття «воєнний стан» тому, що відбувається насправді?»

Яке поняття на Вашу думку повинно було бути вжито в чинному законодавстві?»

Задача 4.

Проаналізуйте та обґрунтовано викладіть свою думку з наступного питання:

- «1. Дайте оцінку такого міжнародно-правового поняття як «війна». Що таке справедлива війна? Чи може війна бути справедливою?»
2. Поняття агресивної війни? Її наслідки та шляхи припинення.».

Задача 5.

Проаналізуйте та обґрунтовано викладіть свою думку з наступного питання:

- «Чи правомірно з точки зору міжнародного права Крим став частиною Російської Федерації?»
- Які засоби захисту могла використати Україна, щоб не допустити територіальних змін?».

Задача 6.

Проаналізуйте та обґрунтовано викладіть свою думку з наступного питання:

- «1. Проблема запобігання міжнародним правопорушенням (розуміється у широкому смислі).»
2. Позитивні та негативні аспекти діяльності ІНТЕРПОЛУ.».

VIII. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ІСПИТ

1. Поняття міжнародного права та його особливості.
2. Предмет міжнародного права.
3. Методи міжнародного права.
4. Співвідношення міжнародного і внутрідержавного права.
5. Поняття джерел міжнародного права.
6. Міжнародно-правовий договір – основне джерело міжнародного права.
7. Інші (альтернативні) джерела міжнародного права.
8. Кодифікація джерел міжнародного права.
9. Поняття, структура та ознаки норм міжнародного права.
10. Класифікація міжнародно-правових норм.
11. Поняття та юридична природа принципів міжнародного права.
12. Принцип суверенної рівності держав.
13. Принцип незастосування сили або погрози силою.
14. Принцип територіальної цілісності держав.
15. Принцип непорушності (недоторканності) державних кордонів.
16. Принцип мирного вирішення міжнародних спорів.
17. Принцип невтручання у внутрішні справи.
18. Принцип поваги прав людини.
19. Принцип рівноправності та самовизначення народів і націй.
20. Принцип міжнародного співробітництва.
21. Принцип сумлінного виконання міжнародних зобов'язань.
22. Поняття, ознаки та види суб'єктів міжнародного права.
23. Держава – основний суб'єкт міжнародного права. Імунітет держави: поняття і види.
24. Правосуб'єктність нації і народів, що борються за самовизначення у міжнародному праві.
25. Правовий статус державоподібних утворень як суб'єктів міжнародного права.
26. Правовий статус Ватикану.
27. Правовий статус Андорри.
28. Правовий статус Монако.
29. Правовий статус Сан-Марино.
30. Правовий статус Мальтійського лицарського ордену.
31. Міжнародні організації як суб'єкти міжнародного права.
32. Поняття та ознаки визнання.
33. Форми визнання.
34. правонаступництво у міжнародному праві.
35. Правила правонаступництва держав щодо договорів.
36. Правила правонаступництва держав щодо власності, архівів і боргів.
37. Поняття і підстави міжнародно-правової відповідальності.
38. Поняття та види міжнародного правопорушення.
39. Види і форми міжнародно-правової відповідальності.
40. Поняття та види міжнародно-правових санкцій.

41. Поняття і види території у міжнародному праві.
42. Державна територія.
43. Міжнародна (нейтральна) територія.
44. Поняття міжнародного договору.
45. Види міжнародних договорів.
46. Порядок укладення міжнародного договору.
47. Застереження до міжнародного договору.
48. Застосування і тлумачення міжнародного договору.
49. Випадки недійсності міжнародного договору.
50. Зупинення дії міжнародного договору та його денонсація.
51. Поняття та функції депозитарія.
52. Поняття дипломатичного права.
53. Поняття, виникнення і розвиток дипломатії.
54. Правовий статус дипломатичних представництв та консульських установ.
55. Дипломатичні привілеї та імунітети.
56. Поняття та джерела міжнародного економічного права.
57. Система міжнародних економічних відносин.
58. Правовий статус Світової організації торгівлі.
59. Правовий статус Міжнародного валютного фонду.
60. Процедура надання кредиту Міжнародним валютним фондом
61. Правовий статус Організації економічного співробітництва та розвитку.
62. Особливості правового регулювання ТНК у міжнародному праві.
63. Особливості правового регулювання офшорних зон.
64. Поняття та принципи міжнародного морського права.
65. Система міжнародного морського права.
66. Правовий статус і режими морських просторів.
67. Поняття територіального моря.
68. Правовий режим виняткової економічної зони.
69. Правовий режим континентального шельфу.
70. Правовий статус відкритого моря.
71. Поняття та характерні ознаки морського району.
72. Право держав, що не мають виходу до моря, на доступ до моря і від нього і на свободу транзиту.
73. Правовий режим держав архіпелагів та островів.
74. Морські цивільні та військові судна: правовий статус, порядок ідентифікації.
75. Поняття міжнародного повітряного права.
76. Відповідальність авіакомпаній за шкоду завдану при повітряних перевезеннях пасажирів і вантажів.
77. Правове регулювання незаконного польоту.
78. Поняття та принципи міжнародного космічного права.
79. Космічна діяльність: правовий аспект.
80. Поняття міжнародного гуманітарного права, його предмет та джерела.

81. Види збройних конфліктів.
82. Початок війни і його правові наслідки. Театр воєнних дій.
83. Учасники збройних конфліктів
84. Обмеження засобів і методів ведення війни
85. Режим воєнної окупації. Нейтралітет у війні.
86. Війна РФ проти Української держави: правовий аспект
87. Права людини: поняття, класифікація, покоління.
88. Історія виникнення та розвитку природно-правової концепції прав людини.
89. Місце і роль прав людини у системі позитивного права.
90. Міжнародно-правове регулювання прав людини: основні документи та організації.
91. Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини.

ІХ. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України 1996 р.
2. Статут ООН;
3. Резолюція ООН «Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй» 1970 року;
4. Гельсінський заключний акт Ради з безпеки і співробітництва в Європі 1975 року;
5. Загальна декларація прав людини 1948 року;
6. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 року;
7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року;
8. Конвенція про захист прав людини та основних свобод 1950 року;
9. Конвенція про права дитини 1989 року;
10. Статут Міжнародного суду ООН
11. Римський статут міжнародного кримінального суду;
12. Договір про функціонування Європейського Союзу (Лісабонський договір);
13. Конвенція про попередження злочину геноциду і покарання за нього 1948 року;
14. Конвенція про незастосування строків давності до воєнних злочинів та злочинів проти людяності 1968 року;
15. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поведінки і покарання 1984 року;
16. Паризька хартія для нової Європи 1990 року;
17. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 року;
18. Віденська Конвенція про правонаступництво держав щодо договорів 1978 року;
19. Резолюції N 1653 (XVI) «Декларація про заборону застосування ядерної і термоядерної зброї» від 4 листопада 1961 року;
20. Договір про Антарктику від 01 грудня 1959 року;
21. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 року;
22. Віденська конвенція про консульські зносини від 1963 року;
23. Конвенція про спеціальні місії 1969 року;
24. Віденська конвенція про представництво держав у їх зносинах із міжнародними організаціями універсального характеру 1975 року;
25. Конвенція про привілеї та імунітети Об'єднаних Націй 1946 року;
26. Угода між ООН та Урядом США відносно місця розташування центральних установ від 1947 року;
27. Статут Міжнародного Військового трибуналу від 08 серпня 1945 року;
28. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї 1968 року;

29. Конвенція про заборону розробки, виготовлення і накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) та токсичної зброї та про їх ліквідацію 1972 року;
30. Конвенція про заборону розробки, виготовлення і застосування хімічної зброї і її ліквідацію 1993 року;
31. Конвенція про статус біженців 1951 року;
32. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими 1949 року;
33. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни 1949 р. та Протоколи I і II до Женевських конвенцій;
34. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію;
35. Конвенція ООН з морського права 1982 року;
36. Римська конвенція про відшкодування збитків, завданих іноземними повітряними суднами третім особам на поверхні 1952 року;
37. Паризька конвенція про відповідальність перед третьою стороною в галузі ядерної енергії 1960 року;
38. Віденська конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду 1963 року;
39. Брюссельська конвенція про цивільну відповідальність за збиток, заподіяний забрудненням нафтою 1969 року;
40. Брюссельська конвенція про цивільну відповідальність у галузі морських перевезень ядерних матеріалів 1971 року;
41. Конвенція про міжнародну відповідальність за збитки, що заподіяні космічними об'єктами 1972 року;
42. Договір про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць і інші небесні тіла 1967 року;
43. Угода про рятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених у космічний простір 1968 року;
44. Конвенція про реєстрацію об'єктів, що запускаються в космічний простір 1975 року;
45. Віденська конвенція про наркотичні речовини 1961 року;
46. Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленнями заручників 1979 року;
47. Гаазька конвенція про мирне вирішення міжнародних зіткнень 1899 року;
48. Європейська конвенція про мирне врегулювання спорів 1957 року;
49. Хартія економічних прав й обов'язків держав 1974 року;
50. Віденська конвенція про охорону озонового слою 1985 року;

Основна література

1. Антонович М.М. Міжнародне публічне право. – К.: Вид.дім „КМ Академія”; Алеута, 2003. – 308 с.
2. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. – Харків, 2008. – 704 с.
3. Гачкевич А. Теорія природнього договору як підстава обов’язкової сили норм міжнародного права (на основі поглядів Людовіка Ейрліха) // Право України. – 2009 р. - № 3. – С. 120-126
4. Гіждіван Л. Про загальні питання міжнародної відповідальності за екологічну шкоду // Право України. – 2010 р. - № 7. – С. 164-169
5. Гребенюк М. Міжнародно-правовий досвід забезпечення продовольчої безпеки // Право України. – 2010 р. - № 2. – С. 165-173
6. Душаш Т. Юридична природа рішень Європейського суду з прав людини (загальнотеоретичний аспект) // Право України. – 2010 р. - № 2. – С. 173-180
7. Каламкарян Р.А. Место доктрины наиболее квалифицированных специалистов по публичному праву различных наций в источниковой базе современного междунар-одного права. / Р.А. Каламкарян // Государство и право. – 2006. – N 4. – С. 74-78
8. Культенко О. Працівники НЦБ Інтерполу в Україні як суб’єкти правоохоронної діяльності, що має ознаки оперативно-розшукової// Право України. – 2009 р. - № 3. – С. 136-144
9. Макаруха З. Правове регулювання розвитку простору свободи, безпеки та юстиції в рамках ЄС: реформи Лісабонського договору 2007 року // Право України. – 2010 р. - № 11. – С. 188-194
10. Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом. Пер. з англ.- Харків: Консум, 2000.- 592 с.
11. Міжнародне публічне право: Практикум / А.І. Дмитрієв, А.С. Мацко, В.І. Муравйов; Відп. ред.: Ю.С. Шемшученко, Л.В. Губерський. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — 352 с.
12. Міжнародне публічне право: навч.-метод. посіб. / А. З. Георгіца, С. О. Чикурлій; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2002. - 175 с
13. Семенов Б.С. Общеизвестные принципы и нормы международного права: понятия и условия их применения в правовой системе России. / Б.С. Семенов // Вестник Бурятского госуниверситета, N 2, 2010.
14. Синкевич С.А. Функции современных международных межправительственных организаций на примере организации стран - экспортеров нефти (ОПЕК) / С.А. Синкевич // Актуальные проблемы международного публичного и международного частного права: сборник научных трудов, Вып. 1, 2009.
15. Теліпко В. Е., Овчаренко А. С. Міжнародне публічне право: Навч. посіб. / За заг. ред. Теліпко В. Е. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 608 с.
16. Тускоз Ж. Міжнародне право: Підручник. Пер. з франц.- К.: АртЕк, 1998.- 416 с.

17. Чирич О. Транснаціональні та офшорні компанії // Право України. – 2009 р. - № 2. – С. 123-132
18. Чирич О. Транснаціональні та офшорні компанії // Право України. – 2009 р. - № 3. – С. 114-120
19. Шпакович О. Місце міжнародних організацій у сучасній системі міжнародних відночин // Право України. – 2010 р. - № 12. – С. 186-193
20. Shaw M.N. International Law. 4th ed. - Cambridge University Press, 1997. - 939 p.

Додаткова література

1. Антонович М.М. Імплементация норм міжнародного права щодо прав людини у правове регулювання в Україні: Курс лекцій.-Івано-Франківськ: Прикарпатський університет, 1996.- 162 с.
2. Антонович М. М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини.- К.: Видавничий дім «KM Academia», 2000.- 262 с.
3. Б. Ребриш. Колізійно-правове регулювання у сфері транскордонної недобросовісної конкуренції: європейська теорія та законодавча практика в Україні // Право України. 2020 р. № 6. С. 147-165
4. Бенедікт Фоварк-Коссон. Історія реформи французького договірного права // Право України. – 2019 р. - № 2. – С. 216-225
5. Бруз В.С. ООН і врегулювання міжнародних конфліктів.- К.: Либідь, 1995.- 111 с.
6. В. Денисов, Л. Фалалеева. Наднаціональність як правова реальність міжнародної інтеграції // Право України. – 2018 р. - № 1. С. 214-231
7. Васильєва-Чекаленко Л.Д. Україна в міжнародних відносинах (1944-1996).- К.: Освіта, 1998.- 176 с.
8. Вопрос о границе правомерного применения силы в межгосударственных отношениях на современном этапе: материалы «круглого стола» / под ред. д. ю. н., проф. С.В. Черниченко. – М.: Восток-Запад, 2009.
9. Г. Буяджи. Багатоюрисдикційні, міжнародні та офшорні трасти. Проблемні питання співвідношення понять // Право України. 2018р. № 1. – 232-250
10. Георгіца А. З. Міжнародне публічне право. В 2 кн.- Чернівці: Рута, 1995.
11. Гачкевич А. Теорія природнього договору як підстава обов'язкової сили норм міжнародного права (на основі поглядів Людовіка Ейрліха) // Право України. – 2009 р. - № 3. – С. 120-126
12. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. Пер. з англ.— К.: АртЕк, 1997.- 583 с.
13. І. Трощенко Колізійне регулювання недобросовісних зобов'язань у міжнародному приватному праві України та шляхи його вдосконалення на підставі договору європейських країн // Право України. 2020 р. № 6. С. 111-126
14. К. Смернова, І. Березовська. Розвиток доктрини прямої дії міжнародних угод у праві Європейського союзу // Право України. 2019 р. № 6. С. 15-34
15. Київець О.В. Правова невизначеність міжнародного звичаю: проблеми теорії та практики. / О.В. Київець // Наше право, N 1, Ч. 1, 2011.
16. Лукашук И. И. Международное право: Общая часть.- М.: Изд-во БЕК, 1996.- 371 с.
17. Лукашук И.И. Международное право: Особенная часть.- М.: Изд-во БЕК, 1998.- 410 с.

18. Международное право: Учебник /Отв.ред. Ю.М.Колосов, В. И. Кузнецов.- М.: Междунар. отношения, 1995.- 608 с.
19. Международное право: Учеб. для вузов / Г. В. Игнатенко и др.- 2-е изд.- М.: Высш. шк., 1995.- 399 с.
20. Моисеев А.А. Соотношение суверенитета и надгосударственности в современном международном праве (в контексте глобализации): Автореф. дис. ... к.ю.н. Специальность 12.00.10. / А.А. Моисеев. – Москва, 2007.
21. Москаленко А.М. Источники права Европейского Союза (международно-правовой анализ): Дисс. ... к.ю.н. Специальность: 12.00.11. / Александр Михайлович Москаленко. – Харьков, 2005.
22. Назаренко Е.В. До питання про співвідношення норм міжнародного та національного права України / / Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом: Матеріали наук.-практ. Конф. К. 1998. — С. 96—99.
23. Неліп М.І., Мережко О.О. Силовий захист прав людини: Питання легітимності в сучасному міжнародному праві.- К.: Наук. думка, 1998.- 192 с.
24. О. Шереметьєва. Правовий статус та роль міжнародної фінансової організації як суб'єкта валютних правовідносин в глобалізаційному процесі // // Право України. 2020 р. № 2. С. 244-259
25. О. Тихомиров. Проблеми компаративної саморефлексії порівняльного правознавства як юридичної компаративістики // Право України. 2019 р. № 3. С. 30-48
26. Опришко В.Ф. Міжнародне економічне право.— К.: Либідь, 1995.- 192 с.
27. Піскун О. Основи міграційного права: Порівняльний аналіз: Навчальний посібник.- К.: МП Леся, 1998.- 360 с.
28. Право народов на самоопределение: Доклад эксперта. Москва, 01-03 декабря 2010 года
29. Рубанов А.А. Понятие источник права как проявление метафоричности юридического сознания / А.А. Рубанов // Судебная практика как источник права, М., 1997.
30. Ржевская В. Законное применение силы и коллективная безопасность в современном международном праве / В. Ржевская // Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale, N 3, 2009.
31. Система світової торгівлі ГАТТ/СОТ в документах.-К.: УАЗТ, 2000.- 598с.
32. Суверенітет України і міжнародне право / Відпов. ред. В. Н. Денисов, В. І. Євінгов.- К.: Манускрипт, 1995.- 360 с.
33. Спеціалізовані установи системи ООН / За ред. В. С. Бруза.- К.: Либідь, 1995.- 116 с.
34. Спеціалізовані установи системи ООН / За ред. В. С. Бруза.- К.: Либідь, 1995.- 116 с.
35. Суворова В.Я. Реализация норм международного права. / В.Я. Суворова – Екатеринбург, 1992.

36. Тункин Г.И. Особенности создания обычных норм международного права // Курс международного права. В семи томах. Т. 1. / Г.И. Тункин – М, 1989.
37. Україна в міжнародно-правових відносинах. Книга I: Боротьба із злочинністю та взаємна правова допомога.- К.: Юрінком, 1996.- 1176 с.
38. Ф. Цолль, Л. Саванець. Академічний проект директиви про посередницькі он-лайн платформи – новий законодавчий інструмент договірної права Європейського союзу // Право України. – 2019 р. - № 2. – С. 207-215
39. Худоба В.М. Міжнародні договори України як джерела цивільного процесуального права / В.М. Худоба // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. – Юридические науки, 2008, Т. 21, N 1.
40. Шумилова Т.А., Мурзова М.А. Принцип всеобщности прав человека в условиях глобализации. / Т.А. Шумилова, М.А. Мурзова. // Вестник поволжской академии государственной службы, N 1 (22), 2010.
41. Brownlie I. Principles of Public International Law. 4th ed.-Oxford: Clarendon Press, 1990. - 748 p.
42. International Law Chiefly as Interpreted and Applied in Canada. 5th.ed/. / Н.М. Kindred et al.- Emond Montgomery Publications Limited, 1993.- 957 p.
43. Newman F., Weissbrodt D. International Human Rights. - Cincinnati: Anderson Publishing Co., 1990.- 812 p.